

Ljudski tednik.

Glasilo Narodne Ljudske Stranke.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: **20 Din za celo leto.**

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo: Ljubljana, Breg št. 12.

Telefon št. 119.

Uprava: Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Telefon št. 423.

Najprej zajci, potem slepci.

Politične stranke, katere si prisvajajo vodstvo naroda, morajo imeti na čelu dalekovidne može. Ena napačna poteza v odločilnem trenutku postane lahko usodepolna za nedogledno bodočnost in se ne da pozneje več popraviti.

Slovensko ljudsko stranko vodijo državniki-slepici. Do tega prepričanja mora priti vsak, kdor le malo pomisli. Poglejmo, kako so se pod njenim vodstvom razvijali dogodki od prevrata do današnjega dne.

Ob prevratu je državna oblast, ki je poprej vezala nekdanje avstrijske kronovine, naenkrat prenehala. Vsa moč je prešla v roke Narodnega sveta. Ta se je razglasil za Narodno vlado. V tej Narodni vladi je imela prvo in zadnjo besedo Slovenska ljudska stranka. Brez njene volje in proti nji ni mogel nihče nič opraviti.

Člani te Narodne vlade so imeli toliko oblast, da bi jih moral vsak resen državnik za njo zavidati. Ako bi jo bili znali prav porabiti, bi bili v tistih časih lahko postali rešitelji slovenstva. Treba se jim je bilo samo opreti na ljudstvo in ustvarili bi bili lahko zedinjeno Slovenijo in ji dali tako avtonomijo, kakršno bi bili sami hoteli. Ne Srbi, ne Hrvati bi jim tega ne mogli braniti. A kljub temu tega niso storili, ker so se bali, da ljudstvo ne bi prehitro spoznalo njihovih državnih sposobnosti.

Opre v ljudstvu ta vlada ni iskala. Narobe. Ljudstva se je bala. Kako so n. pr. postopali v vprašanju vojnih ujetnikov? Vlastodržci SLS so bili dalje časa po prevratu mogočni gospodje. Vse je bilo od njihove volje odvisno. A niso storili niti enega koraka, da bi se ujetnikom zlasti iz Italije omogočila vrnitev.

Nasprotno: tedanji vlastodržci pri nas so bili še veseli, da ujetnikov ni bilo domov, češ, če pridejo, bodo zmedo samo povečali. V Italiji pa je bila tedaj med našimi ujetniki razširjena govoricca, da je naša vlada tja celo žito pošiljala, da bi Italija ujetnikov prehitro ne poslala nazaj.

Možje s takim mišljenjem so imeli oblast v rokah, ko se je po prevratu reševala usoda našega ljudstva. Ali so to bili državniki? Ne, to so bili zajci, ki so se samo bali, da jih kdo ne prepodi od njihovih jaslji.

Umevno, da iz takih „državnikov“ sestavljena „vlada“ ni imela nobene moči, nobene avtoritete. Mladi neizkušeni ljudje so sedli na najodgovornejša mesta. Mesto da bi se bili naslonili na deželno, že ukoreninjeno in z ljudstvom zraščeno avtonomijo, so ti politični modreci deželno avtonomijo razbili. Ne vedoč, kam bi se potem oprli, so v strahu pred lastnim ljudstvom vse svoje nade stavili na srbsko pomoč, na srbsko vojaštvo. Še celo en češki bataljon so v zadregi prosili, naj stopi v službo Narodne vlade. Domačim sinovom niso nič zaupali.

V tej nemožatosti in popolnem pomanjkanju potrebnih organizatornih sposobnosti so videli edino rešitev v centralizmu. Ko so se Italijani pojavili pri Logatcu, jim je moral srbski oficir zastaviti pot. Narodna „vlada“ ni bila v stanu ničesar storiti. In hiteli so vse izročati centralni vladi v Belgradu: deželno imetje, deželne ustanove, deželno blagajno. Najvažnejša deželna podjetja so na ta način čez noč postala brez gospodarja, tudi taka kot je n. pr. deželna elektrarna v Završnici.

Nobene stvari niso bili ti možje sposobni voditi naprej. Vse so vrgli od sebe, prodali ali pa zanemarili.

Radi priznamo, da so delali v dobri veri in se niso prav nič zavedali, kakšen nevaren in za ljudstvo škodljiv položaj ustvarjajo v državi. Bili so slepci, ki so šele danes opazili, kam so zabredli.

In danes ti državniki-slepici ljudstvu odpirajo oči in grme proti centralizmu. Oni hočejo ljudstvu pomagati iz blata, v katero so ga zavedli sami. Če bodo slepci narodu kazali pot iz močvirja, se je bati, da bomo zagazili še v nove nesreče.

Zato si dobro zapomnimo: Ti državniki, ki so bil najprej zajci in potem slepci, so sedanji voditelji Slovenske (proti)ljudske stranke.

Ali jim bomo še zaupali svojo usodo?

Dr. Ivan Šusteršič.

AVTONOMIJA V USTIH — CENTRALIZEM V DEJANJU.

(Ponatis iz „Ljudskega Dnevnika“.)

Ko so klerikalci „srečno“ razbili slov. avtonomijo do zadnjega drobca, so zadovoljno sedli v ministrske stole v Belgradu. Vzeli so v svoje „izkušene“ roke krmilo centralne oblasti in tako znova dobili možnost, delati za ljudstvo. A kaj so naredili? Sprašujte po celi deželi; odgovor je navadno tako drastičen, da ga niti ponoviti ne morem. V bistvu je istoveten z besedami: Nič dobrega, pač pa veliko slabega. To je odgovor naroda. Niti ene same koristne stvari ne morejo

pokazati, o kateri bi mogli reči: To je naše delo. Zato pa tudi o svojem „delu“ previdno molče.

V nič manj kot treh ministrstvih je bila doslej v Belgradu zastopana „SLS“. V prvem je celo načelnik stranke bil podpredsednik centralne vlade. Kaj so gospodje delali ves ta čas na vladi? Naj vendar to razjasnijo. Mislim, da je to že zdavna njihova dolžnost. Saj so bili na svojih visokih mestih plačani z ljudskim denarjem. Ker pa gospodje iz jasnih vzrokov nikakor nočejo govoriti o tem svojem delovanju, jim hočem pomagati. Njihovo glavno delo je bilo, utrjevati centralizem. Bilo je to le dosledno. Kar so kot „Narodna vlada“ ustvarili v Ljubljani, so nadaljevali v centralni vladi v Belgradu kot vladna stranka. Iz Beograda so diktirali davke, nastavljali in odstavljali pokrajinske vlade in uradnike, razširili so srbske vojaške postave tudi na Slovenijo, dr. Korošec je pa celo dal za celo državo razglasiti postavo, po kateri je zakonski mož izgubil svojo — zakonsko ženo.

Najimenoitnejši čin poprevertatnih SLSarjev je pa tisti, ki ga še danes najtežje občuti vse slovensko prebivalstvo. Kmet in delavec, uradnik, trgovec in obrtnik, kulturni delavec, javni in zasebni nameščeneec, revež in bogatin, vsi so enako udarjeni. To pa po umetnem znižanju vrednosti krone, za katero nosijo klerikalci soodločilno odgovornost.

Leta 1919. se je v Belgradu sestavljala nova vlada. Radikalci in demokrati so bili tako ostro razdvojeni, da ni bilo večine brez klerikalcev. Bili so torej jeziček na tehtnici. Sijajna prilika, da stavijo odločilne zahteve in pogoje v prid ljudstvu. Vladna naredba, da se računa 4 krone za en dinar, ni bila veljavna, ker je ni bilo potrdilo niti narodno predstavništvo. Dolžnost je velevala klerikalcem, da ne vstopijo v vlado, ako se ne razveljavi tista naredba in končna ureditev valutnega vprašanja ne pridrži ljudskemu zastopu. Klerikalci so pa naredili ravno nasprotno: Pritrdili so, da ostane razmerje 4 : 1 še nadalje v veljavi, dokler ne odloči drugače narodno predstavništvo. Naša krona je bila s tem definitivno izpuščena, ljudstvo je izgubilo tri četrtine svoje denarne gotovine — a takoj na to so sedli trije poslanci „SLS“ v ministrske sedeže.

Tako je zaigrala „SLS“ milijarde ljudskega imetja ravno v trenutku, ko je srečno naključje njenim voditeljem dalo v roke možnost, da kar največ dosežejo v blagor ljudstva! Kaj takega ni še videl svet pri nobeni drugi stranki. Vsaka druga stranka

izrabi tako priliko, že radi svojega ugleda, v kako splošno korist svojih volivcev. Klerikalci pa ne le, da niso prav nič izposlovali za ljudsko korist, so poleg tega še povzročili milijardno škodo naroda ravno ob tej priliki. Brez pomena je, če se je to zgodilo samo radi nesposobnosti poslancev, odnosno strankinih voditeljev. Če so to storili iz nesposobnosti, so pokazali tako kričečo nesposobnost in politično nerodnost, da so izgubili vsako pravico do zaupanja ljudstva. Nasprotno: zavedno ljudstvo bi jih moralo klicati na odgovor!

Tako so tedaj klerikalci razumevali avtonomijo v dejanju, v besedah so pa sedaj polni same avtonomije.

Koliko so te besede vredne v očigled takih dejanj, lahko vsak sam razsodi.

Političen pregled.

Najznamenitejši političen dogodek zadnjega tedna je bil obisk predsednika ali kancelarja avstrijske zveze republike, dr. Seipla v Belgradu.

Dr. Seipel je prišel s svojimi spremljevalci dne 21. februarja v Belgrad, kjer je bil kar najprijaznejše sprejet. Dne 22. februarja se je vršila v zunanjem ministrstvu prva konferenca. Ministrski predsednik Pašič je priredil na čast avstrijskemu obiskovalcu slavnostno kosilo ali banket, ki so se ga udeležili poleg ministrov tudi različni drugi državni, vojaški in gospodarski odličniki.

Na sporedu konference so bila razna, predvsem gospodarska vprašanja: izvozne in uvozne prepovedi; avstrijski zavarovalni zakon, z ozirom na Jugoslavijo; odprava sekvestrov nad imovino avstrijskih državljanov v SHS; predvojni dolgovi v kronah; bosensko-hercegovska podjetja; razna vprašanja glede koroškega plebiscita in manjšinskih šol v obeh državah; obmejni promet itd.

Dne 24. pr. m. so bila posvetovanja končana in je bil v vseh vprašanjih dosežen sporazum, na kar so bile sklenjene konvencije podpisane. Glede Koroške je dr. Seipel obljubil, da bo posvetila avstrijska vlada pozornost vprašanju naših narodnih manjšin v Avstriji in da bo otvorila slovenske šole, kjer se izkaže za potrebno. Jugoslovanska vlada naj predloži Avstriji svoje predloge, da jih njen prosvetni minister prouči.

Informativni volivni boj je končan, ker so stranke dne 20. pr. m. morale vložiti svoje kandidatne imenike.

Da izpoinimo podatke političnega pregleda v zadnjem „Ljudskem tedniku“, navajamo še enkrat, toda točneje, kandidatne imenike vseh strank, ki so jih vložili v Sloveniji.

V Ljubljani je vložilo kandidatni imenik sedem strank v tem-le redu:

1. Slovenska ljudska stranka (dr. Gosar);

2. Narodno-socijalna stranka (Iv. Deržič);

3. Slovenska stranka delovnega ljudstva (dr. L. Perič);

4. Zveza demokratske stranke (mladini) in Narodno-napredne stranke (starini) pod imenom Napredni blok (prof. Reisner in dr. V. Ravnihar);

5. Narodna ljudska stranka (dr. Šusteršič, nosilec liste, K. Dermastija, namestnik);

6. Narodna radikalna stranka (dr. Niko Zupanič, Vl. Franke);

7. Socijalistična stranka Jugoslavije (Brnot).

Kandidatni listi pod 6. in 7. je sodišče zavrnilo.

V volivnem okrožju Ljubljana-Novomesto nastopi 10 strank:

1. Slovenska ljudska stranka (dr. Korošec);

2. Samostojna kmetijska stranka (Ivan Pucelj);

3. Narodna ljudska stranka (dr. Šusteršič);

4. Narodna socijalistična stranka (Rudolf Iuvan);

5. Jugoslovanska demokratska stranka (dr. Gregor Žerjav);

6. Slovenska kmetijska republikanska stranka (Radičeva, dr. Stanko Šibenik);

7. Socijalistična stranka delovnega ljudstva (Vl. Fabiančič);

8. Narodna radikalna stranka (dr. Niko Zupanič);

9. Slovenska republikanska stranka (dr. Novačanova, Josip Murn);

10. Socijalistična stranka Jugoslavije (Brnotova, Karel Kisovec).

V Mariborskem okrožju pa je vložilo kandidatne liste kar enajst strank:

1. Jugoslov. demokratska stranka (dr. Kukovec);

2. Slovenska ljudska stranka (dr. Korošec);

3. Slovenska republ. stranka (dr. Novačan);

4. Socialistično-komunistična (R. Golouh);

5. Slovenska kmetijska stranka (Drofenik);

6. Nemška gospodarska stranka (Fr. Schauer);

7. Slovenska kmetijska republikanska stranka (Stipe Radič);

8. Socialistična stranka Jugoslavije (Bernotova, Fran Koren);

9. Neodvisna gospodarska stranka (Franc Zagorski);

10. Narodna socialna stranka (A. Brandner);

11. Narodna radikalna stranka (minister dr. Stojadinović).

Za volilno okrožje Ljubljana-Novo mesto nista potrjeni obe republikanski stranki, to je dr. Novačanova in Radičeva pod št. 6. in 9., tako da ostane samo 8 kandidatnih list. Za mariborsko volilno okrožje ni potrjena lista pod 9, to je gospodarska lista Zagorskega.

Zdaj, ko so kandidatne liste vložene, se vidi, kako so kandidatne liste razcepljene, to pa ne samo v Sloveniji, temveč po celi državi. Pri nas so se najbolj razcepili socialni demokrati, drugod zlasti v Srbiji pa radikali, demokrati in zemljoradniki. Radikali so postavili in vložili volilne liste v 44, demokrat pa v 55 okrožjih.

Hrvatska zajednica ni postavila svojih kandidatov, svetuje pa, naj pravi Hrvatje volijo Radičevo listo. Toda dr. Drinković, vodja Hrvatske zajednice, je le postavil svojo listo v Dalmaciji.

Strankarski shodi se nadaljujejo z vso živahnostjo.

Sanmargheritske konvencije so pravnoveljavno odobrene in bodo Italijani tretjo cono v Dalmaciji in Sušak kmalu izpraznili, nakar bodo oboje naša oblastva in čete zasedle. Žal pa ostaneta Delta in Baroška luka, ki bi nam po rapalski pogodbi morali pripasti, po Italijanih zasedeni.

Iz »Ljudskega dnevnika«.

Na mnogostransko željo bomo v »Ljudskem tedniku« ponatiskovali važnejše članke, politične notice in dopise, ki jih je prinesel med tedno »Ljudski dnevnik«. Rubrika iz »Ljudskega dnevnika« je namenjena vsem, ki so naročeni samo na »Ljudski dnevnik«. Na ta način bomo zadostili vsem željam naših naročnikov.

p Iz duhovniških krogov smo prejel: Kam plovemo? — Predsednik »Katoliškega tiskovnega društva« je duhovnik — celo cerkveni dostojanstvenik. Odbor Katol. tisk. društva tvorijo sami duhovniki. Pokrovitelj društva pa je sam škof. Načelnik SLS, ki hoče imeti monopol nad krščanstvom v celoti, torej tudi za krščansko moralo — duhovnik. Tajnik te stranke: duhovnik. Glavni urednik strankinega glasila »Slovenca« — duhovnik. Urednik ljudskega lista »Domoljuba« — duhovnik. Pa vendar prinaša »Slovenec«, prinaša »Domoljub« neresnice, ki se mu doka-

žejo kot laži. Mesto, da bi jih preklicali eden, kakor drugi, jih pa prinaša trdovratno naprej in dodaja še novih. Ni li tedaj upravičeno vprašanje, kam plovemo? — Ali ne velja tudi za tiskarno in njene lastnike, za izdajatelje in risce teh listov osma božja zapoved (Katekizem: vprašanje 467): Kdor je bližnjemu škodoval na njegovi časti in njegovem dobrem imenu je dolžan preklicati obrekovanje, zasramovanega prositi odpuščanja, v vseh slučajih pa po svoji moči popraviti škodo, ki mu jo je storil na njegovi časti, na njegovem dobrem imenu in s tem morda tudi na drugem imetju. — Kdo je kriv, če se širi klic — farji lažejo, in da se duhovnikom čim dalje manj veruje? — Gospodje, zgoraj naštetih: Ali se ne bojite odgovora?

p Iz Sodraške doline! Iz dopisov priobčenih v »Slovenca« doznavamo, da se gospod dvorni svetnik Šuklje hvali, koliko je storil za dolenske železnice ljudstvu v korist. — Zelo ljubo bi nam bilo, ako bi gospod dvorni svetnik obelodanil tudi svoje delovanje v korist ljudstva pri gradnji dolenske železnice, proga Grosuplje-Kočevje. — Kolikor je nam znano, se je g. dvorni svetnik Šuklje kot merodajni faktor zavzel le za one postaje, ki pridejo v poštev in korist raznim veleposestvom, kakor Čušperk in Ortenek, med tem ko je preprečil postajo v Žlebiču, ki bi prišla v prid ljudstvu, posebno pa nam voznikom, ki moramo voziti težke vozove lesa navkreber iz sodraške in loškopotoške doline vstevši Drago in Travo na postajo Ortenek. Do danes vam prizadeto ljudstvo ni odpustilo tega čina, zlasti tudi z ozirom na to ne, ker ste se pozneje, ko je bila proga že gotova, ob priliki komisijskega ogleda zaradi postaje v Žlebiču v vam lastnem zasmehujočem tonu pred izbranimi občani izrazili: **Gospodje, danes ste dosegli, da se je vlak ustavil v Žlebiču, toda to je bilo prvič in zadnjič!** — Pričakujemo, g. dvorni svetnik, Vašega blagohotnega pojasnila k gorenjim našim navedbam. — Prizadeti.

(Op. ured.) Pojasnilo je g. dvorni svetnik, ki je sicer zelo gostobeseden, ostal do danes dolžan.

p S kislim obrazom in njemu lastno surovostjo se je obregnil »Slovenec« ob kandidate Narodne ljudske stranke. Označuje jih kot »veličine«. Gotovo, take izrazite veličine niso, kot **ministri na razpoloženju**, ki se kandidirajo sami na listi »SLS«. Imajo pa naši kandidati vsi eno lastnost, ki je dandanes najmerodajnejša: **Da nobeden ne nosi niti najmanjše odgovornosti za današnji žalostni**

položaj našega naroda. Te lastnosti pa nima ne eden kandidatov »SLS«, počenši od imenitnega državnika **Costinčarja**, pa do bolj skromnih ministrov in vladnih predsednikov kakor **Korošec, Brejc** in podobnih bogato zaslužnih mož.

p »Slovenec« vprašuje, ali smo avtonomisti. Prebere naj naš program in dr. Šusteršičevo brošuro »Moj odgovor«. »Slovenca« in vodstvo SLS pa vprašamo, koliko so že storili za avtonomijo Slovenije? Dokaze, gospodje! Širokoustiti se zna vsak, najbolj pa tisti, ki nič ne naravi.

p »Slovenec« in kandidati Narodne Ljudske Stranke. »Slovenec« ponatiskuje listo naših kandidatov ter pristavlja: Kakor se vidi, večinoma same izranžirane bivše »veličine«, ki bi po svojem mojstru radi išli do kake veljave. Seveda so slepo orodje v njegovih rokah in se komaj zavedajo, kakšno vlogo da igrajo. Da mož ni našel drugih ljudi, je kaj značilno. Saj mora biti vsak zelo politično pod ničlo in mora kaj malo dati nase, da se rusti od Pašičevega eksponenta tako izrabljati in se končno nesmrtno blamirati. Mi nikakor nočemo braniti izranžiranih bivših veličin, ker smo prepričani, da bodo zopet prišle do veljave. Če bi bili kandidati NLS še tako slepo orodje v rokah svojega mojstra, glavno je, da nočejo biti slepo orodje »Slovenčevih« in Koroščevih pristašev, ker se zavedajo, da je politika SLS ena najboljših protiljudskih, ki ni doslej prinesla slovenskemu ljudstvu drugega kot nesrečo. Kdo je politično pod ničlo, je »Slovenec« že dokazal neštetokrat, še bolj pa zasterniki SLS v Belgradu, ki so napravili slovensko avtonomijo, za Slovenijo pa niso storili prav nič. Na laž o Pašičevem eksponentu niti ne odgovarjamo, ker vemo, da bo »Slovenec« tudi naprej lagal in da mora ostati vsaj sam sebi zvest. Če se bo pri tem nesmrtno blamiral, kakor sta se že njegova protektorja dvorni svetnik pl. Šuklje s Kamna ter stolni prošt Andrej Kalan s svojimi avstrijskimi goldinarji, ne bomo krivi mi.

p Surov napad je izvršil »Slovenec« na g. Drobniča, ker je prevzel kandidaturu Narodne ljudske stranke v logaškem okraju. G. Drobnič, ki ga pozna in visoko čišla ves volivni okraj in ki je radi svojega zvestega ljudskega dela znan in spoštovan daleč na okoli, bo to surovost lahko prenesel. Ljudstvu tudi ne bo prav nič težko, zbirati med njim in ministrom na razpoloženju Jožefom Costinčarjem, ki je zlasti tako sijajno zastopal v zakonodajni skupščini

Vrzite 18. marca kroglico v tretjo — 3. skrinjico.

kmeta. Zanimivo je pa, kako modruje „Slovenec“, da utemelji svoj grdi napad. Iz okolnosti, da je gospod Drobnič predsedoval v Cirknici katoliškemu shodu, izvaja „Slovenec“ nič manj in nič več, nego da bi moral g. Drobnič zato iti s „SLS“, „Slovenec“ je tako izdal vso klerikalno hinavščino. Ob „katoliških shodih“ vedno povdarjajo, da ne gre za politiko, temveč samo za vero. Sedaj pa naenkrat cinično razlagajo, da mora biti vsak, ki se udeleži katoliškega shoda, tudi političen **klerikalec**. Proti takemu stališču mora protestirati vsak veren katoličan, katerih je najti v **vseh strankah**. Žalostno bi bilo za katoliško Cerkev, če bi kot dober katolik veljal samo klerikalec. Potem bi imeli verniki **najslabše vzglede pred očmi**, če bi si nekoliko ogledali katoliško življenje nekaterih vodilnih klerikalcev. Nujno svetujemo gospodi okoli „Slovenca“, naj nas nikar ne prisili, da malo pobrskamo.

p Zvezo s Pašičem očitajo dr. Šusteršiču SLSarji, ker je v Belgradu obiskal ministrskega predsednika. Vsak politik, ki naj v resnici zastopa ljudske koristi, ima dolžnost, da stopi v stik z vsako osebo, ki v političnem življenju kaj pomeni. Če tega ne stori, potem sploh ni politik, ampak navaden ignorant. Zakaj ne očitajo zveze s Pašičem dr. Korošču, ki je v času, odkar obstoji Jugoslavija, sedel pri Pašiču najmanj toliko ur, kolikor dr. Šusteršič minut? Če bi bili ti ljude vsaj dosledni, bi očitali dr. Šusteršiču tudi zvezo z demokrati, ker je prav tako obiskal Davidoviča in druge. Seveda: zaenkrat „šlagerji“ z radikalcii najbolj drže. Drugič bo pa drugače, vedno pa tako, da bo „Slovenca“ prav.

POLITIČNE VESTI.

+ **Dr. Šusteršičevo izvolitev** je dal „Domoljub“ med dva pomišljaja, kar znači, da zelo dvomi, da bi dobil pri teh volitvah dr. Šusteršič mandat. Mi pa smo prepričani, da bo dr. Šusteršič izvoljen in naj privleče „Domoljub“ vse pomišljaje, kar jih premore Jugoslovanska tiskarna.

+ **Klerikalni zavijači**. „Domoljub“ piše, da se dr. Šusteršič ne pomišlja zlagati se in da se je v Ljudskem dnevniku zlagal v zadevi gosp. prošta Kalana. V resnici pa je dr. Šusteršič g. prošta postavil na laž. „Ljudski dnevnik“ je celo zapisal, da se je g. Kalan zlagal — na kar je g. prošt utihnil. Če bi bili g. prošt in z njim Slovenec in Domoljub resnico govorili in ne lagali, bi pač od te

strani pričakovali vse kaj drugega kot nenaden molk.

+ **Zakaj „Domoljub“ laže**, marsikomu noče v glavo. Mi pa gospode razumemo. Pred volitvami je treba polagati nred volivci račun in vsaka stranka mora dokazati, kaj je za ljudstvo storila. SLS pa razen razvalin in pogorišč nima kaj pokazati. Uspehov ne, ker jih ni. Stvarnega dela ne, ker voditelji SLS zanj niso niti voljni niti zmožni. Vsepovsod sama mizerija. Edino od laži še upajo rešitve, pozabijo pa, da ima kratke noge.

+ **Poglavje o razpisani nagradi**. Ker sta „Slovenec“ in „Domoljub“ neprestano trdila, da imamo za izdajanje svojih listov podporo iz Belgrada, smo dali vsakomur priliko, da se zglesi v našem uredništvu, kjer mu bomo izkazali vsak vinar, od kod je potekel. Vsakdo, ki bi mu bilo res kaj do stvari, bi se lahko prepričal, da je vsak vinar, ki smo ga uporabili, dan od naših požrtvovalnih somišljenikov. Obenem smo razpisali pred 14 dnevi 100.000 K nagrade tistemu, ki nam dokaže nasprotno. Svota, ki smo jo razpisali, je brezdvomno tako visoka, da bi se ogromna večina gospodov okoli „Domoljuba“ in „Slovenca“ potrudila zaslužiti jo na lahek način. **Toda nihče od teh gospodov ni niti poizkusil kako dokazovanje**. To je jasen dokaz, da so gospodje na tistem **trdno prepričani**, da nam ne bi mogli ničesar dokazati in da prav dobro vedo, da se lažejo. To pa jih ne ovira, da lažejo naprej in vemo, da bodo tudi v prihodnje lagali. Vsakega poštenega človeka dolžnost je, da z gnusom vrže v stran liste, ki so zmožni lagati na tako ostuden način. To tembolj, ker lažejo pod plaščem katoliške morale in jih vzdržuje katoliško verno ljudstvo s „Katoliškim tiskovnim društvom“ na čelu.

+ **Kako so ljudje** po deželi po SLSarjih zapeljani in nahujskani proti nam, priča sledeče pismo, ki smo ga prejeli te dni in ki ga dobesedno z vsemi napakami priobčujemo: — Cenjeno uredništvo! Iz zaneslivega vira smo zvedeli, da namerava gos. Dr. Šusteršič ustanoviti novo vero v Sloveniji. Uljudno Vas prosimo, da ko z temo gospodom skupaj pridete, da mu poveste, da ta kšeft ne bo nesel, zato ker tisti ki imajo še vero, jim zadostuje ena, dveh nepotrebujejo, tisti pa ki nobene nimajo, se pa ne bodo brigali za Šusteršičevo, kakor se za našo nebrigajo, zatoraj iz te moke ne bo

kruha. Zvedli smo tudi, da je ta vera povzeta iz korana. Šusteršič računa, da bo zagotovo on škof te nove vere v Ljubljani, zatorej tako besni nad sedanjim škofom, da bi ga najrajši kar požerl z družimi duhovniki vred. Za organizatorja te nove vere res ni noben Jugoslovan tako sposoben; kakor ravno on, ker je vzel patent za lažnjivca in obrekovalca, tako da je postal že splošen pregovor med ljudstvom „Ta laže kakor Šusteršič“. — Odpadnik je nazakletejši sovražnik Kristusove vere to nas skušnija uči. Menda namerava že po Veliki noči pričeti z poukom, ker ima sedaj z volivnimi sleparijami preveč opraviti, nekaj pomagačov ima že na razpolago. — To pismo govori cele knjige o klerikalni morali in bi bil vsak komentar odveč.

+ **Mož beseda**. Ker je dr. Šusteršič svoj čas pisal dr. Korošču, da ne gre pod nobenim pogojem več v politično strankarsko življenje, mu sedaj v „Domoljubu“ očitajo nemožnost, ker je zopet posegel v politiko. Da gospode to jezi, radi verjamemo. Povemo pa jim, da so bili njegovi pristaši tisti, ki mu niso dali preje miru, dokler se ni povrnil. Koliko truda jih je stalo, da so ga pregovorili, zato imamo dokaze v rokah. Da so ga pa prosili, je bil vzrok ta, ker so se bali, da bo vse vrag vzel, če bi še dolgo gospodarili in varali slovensko ljudstvo taki politični ignoranti in neznačajneži, kot jih je vrgla na površje doprevratna SLS. Vso svojo brezprimerno neznačajnost so pokazali že s tem, da sploh omenjajo pismo dr. Šusteršiča Korošču, ker je ravno to poglavje najočividnejši dokument moralne kvalitete dr. Korošča in njegovih trabantov.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Mesto topov lokomotive**. Škodove tovarne so izgotovile lansko leto 220 lokomotiv, in popravile 394, med njimi 20 za Jugoslavijo.

* **Za obnovo Narodnega gledališča v Sofiji** se je obrnilo bolgarsko-poljsko združenje na poljska gledališča za darove, enako apelira društvo bolgarskih pisateljev na narod. Sploh se Poljaki na bolgarskem živo zanimajo za stvar; tako je dobiček iz neke prireditve poljskega poslanika namenjen za obnovo. Tudi laška trgovska zbornica v Sofiji je priskočila na pomoč in oskrbela 100.000 levov.

* **Denarne globe za potnike**. Češko-slovaška železniška uprava je uvedla denarne globe od 2 do 35 čK za vse, ki

ponesnažijo in nasmete vagona s papirjem, odpadki jedil, cigaretami, pljuvanjem ali stopanjem na sedeže. Če se kadilec spozabi in kadil v vozu za nekadilce, mora plačati 5 kron kazni. Tudi pri nas bi bila potrebna taka uvedba.

* **Degradirani častniki.** Dva štabna častnika češkoslovaške armade se nista udeležila proslave osvobojenja 28. oktobra in sta šla rajši na Dunaj, kjer sta obhajala kot Nemca s svojimi tovariši obletnico vstopa v avstrijsko armado. Zato jih je vojaška oblast degradirala in vstela kot navadno vojake v rezervni stalež.

* **Ponarejanje dolarskih novčanic na Poljaku.** V vasi blizu Varšave so odkrili celo tovarno, ki se je pečala s ponarejanjem ameriškega denarja. Aretiranih je doslej že 5 oseb. Novčanice niso bile samo mojstrsko ponarejene, ampak so bile tudi tiskane na pravi dolarski papir. Pri raznih ljudeh, ki posedujejo denar v dolarjih, se opaza radi tega velikansko razburjenje, ker se ponarejenih novčanic od pravih niti ne more razločiti. Ponarejalci so baje raztresli ponarejene dolarje po celi državi.

* **Poljski otroci brez šol.** Na Poljskem vlada tako pomanjkanje šol in učiteljev, da je 40 odstotkov t. j. 1.800.000 otrok obsojenih na analfabetizem.

* **Glasovi o zvezi Poljske s Francijo.** Kakor poroča berlinski „8-Uhr-Abendblatt“, se je vršila pred dnevi v Varšavi tajna seja pod predsedstvom državnega predsednika, kjer so poleg poljskih politikov prisostvovali tudi francoski diplomati in visoki častniki. Na tej seji se je govorilo o francoskih tajnih aktih, v katerih se pozivlje Poljska, naj storil sedaj svojo dolžnost. Poljska je odgovorila na te note, da ni v stanu radi notranjega in zunanjega političnega položaja ustreči Franciji. Ker pa je sedaj d. b. bila Poljska od Francije 400.000.000 frankov kot posojilo za železnice, se je udala in je baje pristala na to, da zasede Gdansk in Vzhodno Prusijo z irregularnimi četami. Opremo teh čet naj bi oskrbela Francija.

* **Poljaki mobilizirajo?** „Kuryer Polski“ poroča, da so vpoklicani na orožne vaje trije letniki. Na vzemirjenje, ki vlada vsled tega, pri Litvancih in v Rusiji, trdi poljska vlada, da nimajo vpoklicati nikake zveze z mobilizacijo, temveč so le dokaz, da vlada v Poljski popolnoma mirno stanje.

* **Nemški listi so redno pritožujejo in vpijejo v svet o grozodejstvih, ki jih počenajajo francoski kolonijalni vojniki v Porenju.** Mešana komisija Amerikancev, Angležev in Francozov pa se je sedaj na licu mesta prepričala, da so vse te obtožbe neutemeljene. Ameriški polkovnik Coleman, ki se je dlje časa mudil na Renu, izjavlja, da se črneči obnašajo popolnoma disciplinirano.

* **Tatvina političnega filma.** Francozi so poslali v Porenje kolonijalne čete, Clemenceau pa je trdil, da ob Renu ni črnih čet. Berlinski listi od 25. t. m. poročajo sedaj to-le: Sinoči je bil pri d. d. Phöbus-Film ukraden film, posnet na ameriško povzročbo, ki naj bi ovrigel Clemenceaujevo trditev, da ob Renu ni črnih čet, in ki ima posnete mnogo stvarine, ki obtežuje francosko postopanje. Sum leti na nekega francoskega agenta. Ker ima družba v rokah kopijo filma in je en izvod že na poti v Ameriko, je tatvina brezuspešna.

* **Navdušenje Turčije za vojno.** Kakor se poroča iz Angore je angorska narodna skupščina votirala nove kredite za vojaške potrebe v znesku 3.300.000 funtov.

* **Bojevitost Turkov.** Ekstremisti-polislanci v angorski vojni skupščini so zelo bojevit in nočejo še vedno ničesar slišati o kakem popuščanju, zatorej možnost, da se mir podpiše ni velika. Izmet in Kemal paša sicer priporočata mir, a se tudi ne drzneta postaviti po robu skupščini. Seje parlamenta so tajne in se par dni še ne bodo končala.

* **Obvezne poroke v Turčiji.** Parlamentarna komisija za verske stvari je akceptirala načrt, ki določa vpeljavo obvezne poroke. Ena izmed teh določb predvideva osvoboditev od vojaške službe za vse vpoklicane, ki bodo imeli dva brata.

* **Odlikovanje vzrok izgube državljanstva.** Iz Curiha poročajo, da namerava švicarska vlada potom plobiscita vpeljati nov zakon, glasom katerega izgubi vsak Švicar, ki prejme od tujih vlad kakršnokoli odlikovanje, švicarsko državljanstvo. Ta zakon bi bil naperjen predvsem proti povodni odlikovanj, ki dohajajo iz Francije vplivnim volaškim osebnostim v Švici.

* **Grob Tutankamona so odkrili v torek, 26. t. m. kakor poroča ponedeljkov „Matin“ po neki brzozavki, ki je došla v London.** — Pred dvema tednoma je obiskala predmeta za otvoritev tega pred 3000 leti pokopanega egiptanskega faraona tudi belgijska kraljica med drugimi francoskimi in angleškimi odličnjaki.

* **Zopet potres na havajskih otokih.** Iz Pariza se poroča, da so različne potrešne opazovalnice v Ameriki in Italiji zaznamovale močno tresenje zemlje v okolici havajskega otočja.

Domoljubove laži.

„Domoljub“, nekdanji pošteni list, je postal lažnjivec in obrekovalec, odkar je prešel v roke mladinskih ljudskih izdajalcev. Vsaka številka kar mrgoli samih laži in brezvestne častikraje.

V zadnji številki se samo z ozirom na našo stranko nahajajo sledeče laži:

„Dr. Šusteršič se je dogovoril z belgrajškimi radikali, da bo pri volitvah nastopil samostojno in da mora njegov boj biti v prvi vrsti naperjen proti SLS, obziren pa mora biti napram samostojnejšem“ — laž.

„Dr. Šusteršič bo moral iti po volitvah — če bo izvoljen — brez-pogojno z velesrbskimi radikali“ — laž.

„Zato pa bodo radikali nosili vse stroške za njegovo časopisje in za njegov volilni boj proti SLS“ — laž.

„Dr. Šusteršič je proti spremembi ustave“ — laž.

„Dr. Šusteršič je nenaprošen, na lastno roko svojčas prosil pri avstrijski vladi za podporo „Slovencu“ — laž.

„Da „Slovenec“ daru ni hotel sprejeti“ — laž.

Vse od prve do zadnje besede je izmišljeno in zlagano. Vsak, kdor je katerega teh citatov napisal, je očiten lažnjivec in obrekovalec.

Koliko je pa laži, ki nas ne zadevajo in jih zato ne navajamo. In tak list naj hodi še dalje v poštene krščanske hiše?

Dr. Ivan Šusteršič:

Moje politično delo v nekdanji Avstriji.

Moja deželna uprava.

(iz brošure „Moj odgovor“.)

Bil sem politični voditelj svojega naroda, kot nesporni reprezentant pretežne večine slovenskega ljudstva. A nikdar nisem dobil možnosti neoviranega razmaha svoje osebnosti, da bi bil mogel dati svojemu narodu celo mero svoje individualnosti. Nikdar nisem držal v roki vladnih vajeti, nikdar nisem razpolagal z oblastjo države. Tragična usoda mojega političnega življenja je bila, da sem prišel kvišku v času, ko je bilo narodno delo najtežavnejše in najnehvaležnejše.

Primerjanje moje nekdanje pozicije z ono današnjih političnih voditeljev je tedaj nedopustno, ker manjka tretja primera. Oni, če pridejo kvišku, drže v rokah oblast in orožje države: državno zakonodajo, državno eksekutivo in državno blagajno. Jaz pa tega nisem nikdar imel, brez orožja sem stal nasproti gospodarjem države in v vednem boju proti državnim oblastem, sem ji moral iztrgavati vsako mrvico pravice, vsak košček kruha za svoj narod. Trudapolno delo, prav Sizifovo delo — toda storjeno je moralo biti, ker narod ni mogel in ni smel čakati križemrok na čudeže. Treba je bilo zadostiti nje-

govim vsakdanjim potrebam in ohraniti ga pri življenju.

Dvignjen po zaupanju ljudstva, sem čutil vso težo svojih dolžnosti in to skozi dolgo vrsto let. Ne da se popisati, kako naporno in dostokrat ogabno je bilo to delo. Vsako malenkost sem moral iztrgati iz krempijev tujih birokratov. Prežal sem na vsako priliko, da kaj izvojujem za svoje ljudstvo in nobene prilike nisem zamudil. Vedno sem bil osebno navzoč tam, kamor me je klicala moja dolžnost. Če sem ob 11. uri ponoči izvedel za kako možnost koristiti svojemu narodu — že sem sedel o polnoči na vlaku in drugo jutro sem bil na odločilnem torišču na Dunaju. Koliko mojega zdravja je šlo po tej poti, koliko fizičnega, koliko duševnega in živčnega truda, koliko opreznosti! Treba je bilo natančnega poznavanja terena, na katerem sem operiral, v ta namen sem ga moral temeljito raziskovati in študirati. Ustvaril sem si potrebne osebne zveze, razgloobil značaj merodajnih osebnosti.

Vedni boji so bili, nikdar miru. In poleg vsega od vseh strani prošnjaki in „štrebarji“, ki so moledovali za svoje osebne koristi — koliko nepotrebnih potov sem v svoji dobrosrčnosti in zaupljivosti storil za ljudi, ki so me pozneje najbolj točno zapustili in izdali!

Moj pogled je bil vedno obrnjen na korist ljudstva. Njemu sem bil prostovoljen hlapec. Moral sem se omejevat na možno in dosegljivo v danih razmerah. Kakor sem pokazal v drugih poglavjih, velikih narodnih smotrov nisem nikdar pustil iz oči. A treba je bilo skrbeti tudi za dnevne potrebe ljudstva. Kaj je pomenjalo tako podrobno delo za časa Avstrije, ve samo tisti, ki je sam to izkusil.

S ponosom lahko rečem, da nisem izpustil **ni ene prilike**, da koristim svojemu narodu, da nisem zanemaril **ni ene dolžnosti** kot narodni voditelj.

Vstvarjal sem iniciativno tudi sam take prilike, če se je nudila možnost za to, manjše in večje parlamentarne in sploh politične kombinacije. Pograbil sem brez pomisleka skrajno orožje obstrukcije, če sem smatral to kot potrebno in umestno za ljudski blagor. Vsako vladno zadrego sem izkoristil v prid ljudstva. Ni je bilo politične ali parlamentarne bitke ali mirnejše akcije, iz katere bi ne bil prinesel svojemu narodu vsaj košček koristi.

Podrobno delo pa nikakor ni udušilo velikih potez za ljudski napredek in svobodo.

Iz moje iniciative je vznikla misel, da se naša stranka demokratizira in

postavi programatično na stališče splošne in enake volilne pravice.

To stališče sem, vedno iz lastne iniciative, dosledno speljal, v kolikor je v Avstriji in z mojimi skromnimi močmi to bilo mogoče. Stal sem v ospredju bojevnikov za to pravico v državnem zboru, kjer smo po dolgih in hudih bojih tudi uspeli. Započel sem boj v deželni zboru v isti smeri. Dosegel sem, kar se je takrat doseči dalo — **splošno volilno pravico** za deželni zbor in občinske zastope. Enaka volilna pravica za te korporacije ni bila dosegljiva, za deželni zbor že zato ne, ker so nemški veleposestniki s priprosto abstinenco lahko preprečili vsako tozadevno sklepanje deželnega zbora po deželnem redu, za obojne korporacije pa tudi zato ne, ker vlada ni prav nič prikrivala, da bi takih sklepov nikdar ne predložila v cesarsko potrjenje. A dosegli smo, po mojem trudu in moji iniciativi, četudi po dolgih ostrih bojih, kar je bilo v takratnih razmerah sploh mogoče in nekdanja kranjska dežela je imela **najdemokratičnejši volilni red med vsemi avstrijskimi deželami**. — Dr. Krek me je pri teh bojih odločno in odlično podpiral, a ideja in iniciativa sta bili **moji**, delo pa večinoma tudi. — Omejujem se na to; kam bi privedlo, če bi hotel vse naštevati! Saj je vse znano.

Vedno moram poudarjati: Jaz nisem nikdar držal v svojih rokah državne oblasti.

Sedanja SLS pa je združila koncem oktobra 1918. v svojih rokah vso državno in preje avtonomno oblast v Sloveniji; pa ne le vladno oblast, temveč tudi še oblast državnega poglavarja. Avstrijski cesar ni imel nikdar v Sloveniji take oblasti, kakor ta stranka od 1. novembra 1918. dalje.

In kako so uporabili to svojo ogromno oblast v **korist ljudstva**? Kje so **njihovi uspehi**? Imeli so v rokah vso zakonodajo in eksekutivo, državni meč in državno blagajno — a zapustili so ljudstvu **prazen nič**.

Jaz pa sem imel proti sebi državni meč Avstrije, a s vojimi zvestimi sotrudniki sem vendar izvojeval ljudstvu toliko uspehov, da se ona doba po pravici imenuje **zlata doba našega ljudskega življenja**. S pametnim, vztrajnim delom smo kaj **izvojevali od nam sovražne državne oblasti**!

Še živi na tisoče in tisoče Slovencev, ki se dobro spominjajo na ono dobo in katerim ni treba podrobno naštevati vseh pozitivnih uspehov našega dela. Saj jih imajo še danes pred očmi.

Vzporedno z našim delom v javnih zastopih in pri javnih oblastih je šla **gospodarska organizacija našega**

ljudstva. Zadrugištvo je izišlo iz **moje** iniciative in je sad **mojega** dela. Gospodarska zveza in Zadrugična zveza — moja ustanovitev. Bil sem prvi predsednik zadrugične organizacije. Sebe, ko sem videl, da ne morem združevati političnega in zadrugičnega vodstva naroda v svoji osebi, ker sem bil **preveč obremenjen**, sem naprosil **dr. Kreka**, da je on prevzel zadrugištvo (leta 1901.).

Politična organizacija slovenskega ljudstva je bila sad **mojega** iniciativnega dela in sicer v zmislu napredka. Iz „**konservativne**“ slovenske stranke je nastala „**katoliško-narodna**“ in kasneje „**Slovenska ljudska stranka**“, vse po **moji** iniciativi. Za prenovitev „**katoliško-narodne**“ v „**Slovensko ljudsko stranko**“ je bil vsled **moje** naprosbe **Krek** poročevalec na zboru zaupnikov.

Moja vodilna ideja je takrat bila, da bi se krog naše stranke po tej poti razširil tudi na zmerne neklerikalne kroge, kar pa ni uspelo in glede na v I. poglavju obrazložene temelje klerikalizma tudi uspeli ni moglo. Klerikalna stranka je in ostane klerikalna, pod kojimkoli imenom, če to še tako glasno zanikuje. Vsekako sem takrat imel **namen**, stranko vsaj nekoliko deklerikalizirati.

Ravno tako iz **moje** iniciative je prišlo do proširjenja stranke v **Vse-slovensko ljudsko stranko**. Referent na ustanovnem zboru je bil zopet na **mojo željo dr. Krek**.

Sploh je v **politiki** vedno dominirala **moja** idejna iniciativa. Na **socialnem** polju pa je bila vsa idejna iniciativa in delo pri **dr. Kreku** in mu gre tozadevno tudi vsa zasluga.

Znani so dogodki, ki so privedli pozimi leta 1917. do razsula nekdanje Slovenske ljudske stranke, ki se je po skoro soglasnem sklepu zadnjega Izvrševalnega odbora razdružila. Značilno za moralo voditeljev sedanje SLS pa je, da so po tem sklepu hinavsko zavijali oči, češ, kak grozen, **smrtni** greh da je to.

Že nekaj tednov poprej je pa bil prinesel **dr. Korošec** iz Ljubljane na Dunaj novico, da so njegovi pristaši zaključili, da ustanovijo posebno stranko z **gosp. Andrejem Kalanom** na čelu. To so potem splejali na ta nenačin, da so se polastili imena razdružene Slovenske ljudske stranke.

Seveda **Korošec** tega ni **meni** pravil, pač pa **drugim**, od kojih sem jaz to izvedel.

Sicer so pa ti ljudje še za časa obstoja nekdanje SLS že osnovali svojo posebno strankarsko eksekutivo, **imeli so tedaj že svojo stranko** in se niso več brigali za veljavne sklepe

SLS. — **Hinavščina**, katero so potem uganjali — je vredna njih samih.

To le **mimogredoč**, saj nima danes vse skupaj nobenega pomena več.

Ne more biti moja naloga, da v danem ozkem okviru **podrobno** opišem vse svoje javno delovanje. Če bi to hotel, bi moral napisati več debelih knjig in v ta namen temeljito predelati **ovromen** material. Označiti sem hotel le nekatere **vodilne črte** svojega delovanja, ki je končno itak še v spominu tisočem Slovencev, ki so bili priče našega dela. Svest sem si velike nepopolnosti svoje slike, ki pa najde precej spopolnila v drugih poglavjih.

Eno pa moram nekoliko podrobneje opisati, svojo deželno upravo, ki je bila tarča zlobe mojih nasprotnikov iz tabora SLS.

NARODNA LJUDSKA STRANKA.

in **Skladi NLS.** Izvršilni odbor NLS je ustanovil dva sklada: 1. **tiskovni sklad NLS.** Ta sklad je namenjen za vzdrževanje naših listov „Ljudskega dnevnika“ in „Ljudskega tednika“. Požrtvovalnost nekaterih naših ljubljanskih somišljenikov je preskrbela za začetek. Toda misliti moramo naprej in skrbeti za to, da naš tisk ne le izide, temveč tudi **ostane.** V ta namen je treba, da vsak somišljenik kaj žrtvuje po svojih močeh. Tudi najmanjši donesek je dobrodošel. Sicer pa smo ustanovili temeljne kamne po 50 Din. Kdor daruje en kamen, plača 50 Din. Trdno pričakujemo, da bodo imovitejši somišljeniki darovali po več kamnov, po 5, 10, 20, 50, 100 kamnov it. l. Meje ni nobene, ne na zgoraj in ne na spodaj. Vsak dar je pa prostovoljen in je tedaj resnična zasluga za ljudsko stvar. 2. **akcijski sklad NLS.** Ta sklad služi organizacijskemu in propagandnemu delu NLS. V podrobnem ima ta sklad služiti vzdrževanju strankinega tajništva, kritju poštnin, potrebnih potovanj za organizacijo in propagando stranke, letakov in drugih tiskovin, izvzemši onih, ki spadajo v področje tiskovnega sklada. Umevno je da bodo ti stroški veliki, osobito v času volitev. Apeliramo torej na največjo požrtvovalnost somišljenikov. Doneski za oba navedena sklada se začasno pošiljajo na uredništvo „Ljudskega dnevnika“, Ljubljana, Breg 12. K vsaki denarni pošiljki je treba pripomniti, za kateri sklad je namenjen.

Prispevajte v naše sklade!

DNEVNE VESTI.

— **Podeželskim pismonošem.** Iz več krajev nam poročajo, da »Ljudskega dnevnika« in »Ljudskega tednika« ne dobivajo, dasi ga naša uprava redno odpošilja. Dogodili so se že ponovno slučajji, da se je nekaterim podeželskim pismonošem prišlo na sled, da **listov ne dostavljajo**, ampak sami napišejo na ovoj: Nazaj, se ne sprejme. Dva sta svoje dejanje priznala in povedala, da delata pod vplivom. Stvar je organizirana od pristašev SLS. **Opozarjamo in svarimo pred takim postopanjem vse pismonoše, ker bomo odslej vsakega, ki bi na tak način kršil svojo službeno dolžnost, brez ozirov naznanili poštnemu ravnateljstvu.**

— **Kaj pa to?** Danes teden smo zastavili **voditeljem SLSarske stranke** važno **uganko**, katere rešitev naj bi pokazala bistroumnost teh gospodov, a do danes še ni rešitve! — Ali res ni soli v njihovih glavah? — To je toliko bolj čudno, ker je med njimi nekdo, ki se je svoj čas ponašal z **višjim razodetjem**, češ, da je **občeval z duhovi!**

— † **Dr. Jakob Kavčič.** Dne 21. t. m. je umrl v Ljubljani predsednik okrožnega sodišča v p. dr. Jakob Kavčič, ki si je pridobil mnogo zaslug na pravosodnem polju. Pokopan je bil na Viču. N. v m. p.!

— **Pogreb dr. Tavčarja** se je vršil pretekli petek v Ljubljani zelo svečano in ob ogromni udeležbi ljudstva. Truplo pokojnika so prepeljali na Visoko, kjer so ga položili k večnemu počitku v družinsko grobnico.

— **Mlekarsko društvo za Ljubljansko okolico** nam sporoča: Na zadnji društveni seji se je sklenilo, da je prodajna cena mleku, postavljenemu v Ljubljano, za mesec marec Din 4.—. Toliko v vrednost vsem, ki mleko prodajate. — Kmetovalci, pristopajte k društvu za varstvo lastnih interesov! — Tajnik.

— **Ljubljanski župan dr. Perič** — **potrjen.** Nj. Veličanstvo kralj Aleksander je potrdil izvolitev dr. Periča za ljubljanskega župana.

d **Z Dolenjskega nam piše posestnik:** „Kakor se je bil sivolasi gospod duhovnik na Gorenjskem razveselil „Ljudskega dnevnika“ in „Ljudskega tednika“, enako smo se razveselili treznomisleči bralci na Dolenjskem, ker nam ta dva lista prinašata resnico. Z vnemo zasledujemo list za listom in upolnini gledamo v bodočnost. Posebno notici: „Zanimiva notica o nekem gospodu“ in „Z Gorenjskega nam pišejo“ sta bili res zanimivi. Majemo

pa z glavami, če pomislimo, kam smo prišli in kako malo je verjeti „Slovencu“ in „Domoljubi“, ker sta ta dva lista polna fraz, praznih obljub, laži in obrekovanj. **G. stolnega prošta A. K.** kot sicer ugledno osebo pa resnično obžalujemo. Preblagorodnemu g. dvornemu stveniku Š. v pokoju na Kamnu svetujemo, da si potolaži živce. Mi ga poznamo glede njegove častihlepnosti. Bil je liberalac in sedaj je klerikalec. Če bi mu pa bilo še mogoče doseči kneževstvo, bi nazadnje pomagal popravljeni še Deschmanove grablje. — Marsikdo je pravil, ko je zvedel, da se je dr. Šusteršič povrnil v javnost, da ga pozna kot izbornega politika, da je bil z veseljem na njegovih shodih itd. Tudi se spominjamo, kak moralen uspeh je bila njegova izvolitev v 5. kuriji deželnega zbora Kranjske (30.000 proti 6000 glasovom). Prosimo g. dr. Šusteršiča, da gre svojo začrtano pot navdušeno in do skrajnosti naprej in mu želimo obilo uspeha in sreče. Ne smemo pa še pozabiti na podlistek Edvarda Cahimatije v „Ljudskem dnevniku“, kojega hudomušnost presega vse. Povzročil je obilo smeha. Le pogumno naprej in Bog z Vami.“

— **Shod Narodne ljudske stranke v Borovnici.** Zadnje nedeljo je v Borovnici priredila takoj po prvi maši Narodna ljudska stranka shod v društvenem domu, na katerem je govoril načelnik stranke dr. Ivan Šusteršič. Shod je bil zelo dobro obiskan. Bili so na shodu tudi pristaši drugih strank, od katerih so nekateri pristaši SLS, večinoma mladi ljudje pod vodstvom gosp. kaplana, skušali motiti zborovanje ter nastopiti proti preizkušenemu voditelju slovenskega ljudstva dr. Šusteršiču, ki je v boju za ljudske pravice osivel. Njihov namen se seveda ni posrečil, osramočeni so odšli z zborovanja, na katerem je ovrget dr. Šusteršič vse laži, ki jih razširjajo po svojem časopisju nasprotniki Narodne ljudske stranke. Dasi sta se oglasila na shodu k besedi dva pristaša SLS, ki sta lahko govorila popolnoma nemoteno, vendar nista mogla vzdržati nobene laži, ki jih razširjata „Slovenec“ in „Domoljub“ o Narodni ljudski stranki ter njenem načelniku dr. Šusteršiču. Zborovanje je vodil domači g. župnik Štrajhar. Dr. Ivan Šusteršič je v svojem obširnem govoru naglašal, da je treba ljudstvu povedati čisto resnico, da ve, pri čem je, ne pa razširjati laži in obrekovanja, kar delajo danes žalibog oni, ki bi morali v prvi vrsti braniti resnico. Narodna ljudska stranka temelji na ljudskem programu, čegar glavna točka

je skrb za ljudske pravice: ljudsko svobodo, ljudsko samoupravo, ljudsko samoodločbo. Napredek naroda je v sodelovanju vseh stanov. Za državo je velikega pomena kmetijski stan, s katerim se mora računati, podcenjevati pa se tudi ne sme delavski stan, ker je od dela odvrtšen ves ljudski blagor. NLS hoče uveljaviti krščanska načela ne samo v besedah, temveč tudi v javnem življenju. Dr. Šusteršič je nato zavračal laži „Domoljuba“ in „Slovenca“, ki pišejo, da hoče slovensko ljudstvo posrbiti in da se je prodal Srbom. Opozarjal je, kako so prej hujskali in lagali, da je proti Srbom, kakor sedaj hujskajo, da se družijo z njimi. Od mladih nog je delal za slovenski narod in lahko pokaže uspehe tega dela, medtem ko so poznejši voditelji SLS zapravili deželno avtonomijo ter deželni denar namenjen za ljudske potrebe, odposlali v Beograd. Sedaj pa vpijejo po tisti avtonomiji, ki so jo sami zapravili. Oni ne povedo, kako si mislijo revizijo ustave. Ali ni neobhodno potrebno, da se ustanovi zanesljiva večina, da bi ne bila prihodnja ustava še slabša od sedanje? Sedaj vpijejo, da je dr. Šusteršič za centralizem, dasi ni bil nikdar minister, kakor sta bila dr. Korošec in Gostinčar, in ni bil predsednik Narodne vlade, kakor dr. Brejc. Ti gospodje so se ob prevratu sami postavili na vlado in nihče ni vprašal ljudstva za mnenje. Od tistega trenutka pa, ko so razbili deželno avtonomijo, ni nobenega sledu o kakem delu za ljudstvo. Prej smo gradili vodovode, ceste, sedaj pa nimajo ničesar pokazati. Razbili so deželni odbor in tako tudi onemogočili gradbo vodovoda za Borovnico in Preserje, za katerega so bili načrti že narejeni. Kaj jih je pri tem vodilo, ne vemo, gotovo pa nič dobrega. Kdor da kaj na prazne obljube, naj gre drugam, vsakdo pa naj se zaveda, da leži njegova in njegove družine usoda v lastnih rokah. Za dr. Šusteršičem je govoril kandidat za ljubljansko okolico g. Zajc, ki je naglašal dr. Šusteršičeve zasluge za kmetijski stan, ter govoril o potrebi smotrenega dela za ljudstvo. Domači g. kaplan, ki je pristaš SLS, je v svojem govoru začetkoma pozdravil dr. Šusteršiča. Laži, ki jih razširjata „Domoljub“ in „Slovenec“, pa ni mogel vzdržati. Kandidat g. Škrbec je v svojem živahnem govoru zahteval, naj ima prvo besedo povsod ljudstvo, ki trpi in dela. Le v resnem delu je rešitev, ne pa v praznih besedah. Dr. Šusteršič je nato zavrnil nekatere očitke g. kaplana, povedal tudi, da se ni prej vrnil v

domovino, ker so mu povratek ravno dr. Korošec in tovariši onemogočili: SLS je skušal braniti tudi g. Kobi, vendar pa brez vsakega uspeha. Nad dve uri trajajoči shod je zaključil g. Štrajhar s pozivom, naj vsi volijo Narodno ljudsko stranko ter da vržejo 18. marca krogeljico v tretjo skrinjico. Shod v Borovnici je jasno dokazal, da zna naše ljudstvo dobro presojati, na kateri strani je resnica in delo, in na kateri strani laž in brezdelje.

— **Neznano kam je izginil kovač v Dražancih pri Bregu, Matija Bukovec.** Zapustil je ženo in 2 nedorasla otroka.

— **Jugoslovanski episkopat za novo narodno himno.** Jugoslovanski katoliški episkopat je, kakor poročajo belgrajske „Novosti“, kompetentnim državnim činiteljem predložil prošnjo, da se vprašanje razobešanja državnih zastav in petja himne po cerkvah ob praznikih končno veljavno reši. Episkopat je obenem predlagal, kako naj bi se rešilo to vprašanje. Mnenja je, naj bi se ob državnih praznikih razobešale na cerkvah samo državne zastave, na župniščih pa državne ali narodne. Glede petja himen po cerkvah izraža episkopat mnenje, naj bi se takoj razpisal natečaj za besedilo in kompozicijo nove narodne himne za celo našo zedinjeno domovino radi tega, ker slovenska in hrvaška himna ne odgovarjata cerkvenim predpisom ne po melodiji, ne po vsebini, srbska himna pa po svoji vsebini ne odgovarja državnopravnemu in političnemu položaju. Episkopat motivira svoj predlog s tem, da bi se na omenjeni način izognili neljubim incidentom, ki se dogajajo skoraj ob vsakem državnem prazniku, zlasti v prečanskih krajih.

— **Zanimiva razzodba.** Nekli kmet iz sarajevske okolice je vložil pred odhodom na vojsko 6000 kron v zlatu v sarajevski deželni banki. Ko se se je vrnil je zahteval zopet zlato nazaj. Ker se je banka branila, je zadevo izročil advokatu. Sodišče je prisodilo pravico kmetu in vrhovno sodišče je razzodbo potrdilo. Banka je morala plačati 500.000 Din. Kmet je imel namreč potrdilo od banke, da je dal onih 6.000 kron v zlatu banki v shrambo, in to je bil knif, s katerim je pritisnil banko.

— **Za koloniste je odobrilo ministristvo za agrarno reformo 30 milijonov Din kredita, s katerimi bo zidalo naseljencem v Macedoniji domove.**

— **Pomanjkanje soli v Bosni.** Veliko pomanjkanje soli vlada v Bosni, zlasti v banjaluškem okraju, kjer plačujejo kg soli po 5 dinarjev.

— **Osrečeni vaščani.** Na otoku Braču so nenadoma obogateli vsi prebivalci vasice Milna. Eden njihovih rojakov, Ivan Balačić, se je pred leti izselil v Ameriko, kjer si je s pridnostjo pridobil veliko bogastvo. Ko je umrl je zapustil vse svoje premoženje v znesku 68 milijonov dinarjev svoji rodni vasici.

— **Osvetoželjnost Mažarjev.** Subotički trgovec Franjo Tumba je šel pred par dnevi preko meje na Mažarsko, da si ogleda svoje posestvo, ki leži za mejo. Mažari, ki so bili o njegovem prihodu že avizirani, so ga takoj, ko je prestopil mejo, prijeli in odpeljali v Bascamas, kjer so ga zaprli. Sorodniki so v skrbeh poizvedovali za njim, vendar še do danes ne vedo, kje se nahaja in kaj se je z njim zgodilo.

— **Povodenj vsled naraščanja Donave.** Pri Smederevu je Donava prestopila Bregove ter zalila okolico. V veliki nevarnosti sta dve seli. V svrhu reševanja živine, živeža in materijala je odplul s Savskega pristanišča tjakaj brod z vlačilcem.

— **Gradba kmetških hiš v Bosni.** Zdravstveni odsek v Sarajevu je uvedel akcijo za grajenje zdravih kmetških hiš. Razpisan je bil natečaj za načrte. Pri ugotovitvi enotnih načrtov se je gledalo na to, da se ohrani čimveč tipov sedanjih kmetških hiš in da se preurede z ozirom na higijenske zahteve in potrebe. Načrte bo izdal zdravstveni odsek v posebni knjigi, kjer bodo raztolmačeni. Skušalo se bo uplivati tudi s propagando na prebivalstvo. Pri izdelavi načrtov je poleg poklicanih činiteljev sodelovalo tudi nekaj kmetov. Vlada bo tudi izdala naredbo, po kateri se na vasi ne bo smelo več graditi hiš brez dovoljenja, ki se bo izdalo samo takrat, ako bo načrt odgovaljal zdravstvenim zahtovam.

— **Otvoritev kavarne.** V prostorih novozgrajene palače Ljubljanske kreditne banke nasproti glavne pošte je otvoril gospod Fiala kavarno, opremljeno z vsem modernim komfortom. G. Fialo, ki je znan po svojih strokovnih sposobnostih, toplo priporočamo vsem Ljubljančanom, kakor tudi posetnikom z dežele, gospodu kavarnarju pa želimo najlepših uspehov. (Glej današnji insert!)

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana, Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Skrinjica ljudske stranke (NLS) za Kranjsko je tretja — 3.

DOPISI.

d Kako sem kupoval stroje pri Gospodarski zvezi. Mlad posestnik iz ljubljanske okolice nam piše: Prevzel sem po vojni očetovo posestvo, tačasno brez dohodkov, brez potrebnih strojev, brez kake lastne upravne glavnice. Dediči, posli, orodje, obleka, vzdrževalnine, davki itd., na vse strani samo daj, a dohodkov od nikoder. In v teh razmerah kupovati še neobhodno potrebne stroje! Kaj mi je storiti? — Spomnim se, da sem pred vojno bral v Domoljubu o Gospodarski zvezi, ki je bila ustanovljena na naših velikih možeh, možeh dela in sicer z idealnim namenom, da se reši propadajočega kmeta iz rok raznih takratnih izkoriščevalcev, da se ga tako kolikortoliko gospodarsko osvobodi. Spomnim se na lepe članke, ki sem jih takrat bral v Domoljubu, a še na lepša dejanja, katera je v resnici takrat vršila Gospodarska zveza v korist nas kmečkih posestnikov. Na tisoče in tisoče raznih strojev in drugih gospodarskih potrebščin je šlo na deželo po ceni, ki je bila vedno nižja kakor drugod. Zato pa je takrat Gospodarska zveza postala močna in si je mahoma pridobila ugled med kmečkim ljudstvom. — To premišljeva je prestopim prag blagovnega oddelka pri Gospodarski zvezi. Prosim, če bi bilo mogoče dobiti stroj, katerega sem ob mlačvi neobhodno potreboval, pod tem pogojem, da plačam znesek na jesen, ko prodam svoje pridelke. Navzoči gospod je bil z menoj prijazen in zato je bila kupčija takoj sklenena pod tem pogojem, da plačam 9% obresti! (bilo je to v sredi leta 1922.) s čimer sem se zadovoljil, v zavesti, da sem kupil stroj ceneje kot drugod. — Mesec dni še slamoreznico, ker se je bilo bati, da se bodo stroji podražili, za zimo pozneje sem sklenil, da si omislim pa jo neobhodno rabim. V Ljubljani srečam tovariša, ki je ravnokar sklenil kupčijo za slamoreznico pri Schn. Verovšku, katero sem si ogledal. Povabim ga s seboj k Gospodarski zvezi. Tudi tu so bili v zalogi stroji iz iste tovarne ravno taki, kakor ga je kupil moj tovariš. Vprašava za ceno, ki pa je bila za 1500 K večja, nego jo je on plačal pri trgovcu. Naravno, da vsled tega nisem sklenil obvezne kupčije, vendar pa sem izjavil, da sem pripravljen prevzeti slamoreznico v slučaju, da bi mi drugod ne hoteli lupati. Slamoreznico sem kupil še isti dan za 1500 K ceneje. G. Verovšek mi ni računal cele tri mesece nobenih obresti in šele po 3 mesecih 6% od zapadlega zneska.

— S tem bi bila stvar zame končana, da nisem teden dni za tem dobil pismo od Gospodarske zveze, ki me tirja kot kak star oderuh, da nemudoma poravnam račun, sicer ga iztirjajo potem advokata. Račun sem seveda vrgeel v kot in čakal kaj bo. Čez teden dni dobim zopet grozljivo pismo z advokatom. Tudi to pismo vržem v kot, češ, bomo videli kaj bo... Kmalu za tem me počasti še tretje pismo, ki je bilo vloženo tako, da je bilo javno čitati tirjatev z grožnjo, da bom tožen ako zneska ne poravnam do konca tedna. Resničnost tega dejstva so pričali trije podnosi glavnega vodstva, ki pa so bili nečitljivi. Ker se mi je to nečastno postopanje zagnjusilo, sem poslal po neki osebi pismo, kjer sem gospode opozoril na kupčijski dogovor in da preje ne plačam, dokler ne prodam svojih pridelkov po dobri ceni, češ saj itak plačam 9% obresti. Na to so se pa gospodje izrazili: že prav, bomo pa tudi mi 9% obresti dobro povišali. Ko sem bil o tem obveščen, sem se obrnil na ljubljanski denarni zavod, kjer sem pustil na podlagi 9% meničnega posoila saldirati račun pri „Kapitalistični Gospodarski zvezi“, kakor jo danes kmetje vsepovsod nazivljejo. — Toliko pametnim tovarišem v razmišljanje, kako je bilo včasih, ko so bili na vodilnih mestih SLS moške dela, kakor dr. Šusteršič, dr. Krek, dr. Lampe, dr. Žitnik itd. — Kako pa je danes, ko so jih nadomestili razni hujškaški elementi, ki v resnici delajo edino na to, da bi lažje potom te in podobnih takih zvez nas kmete popolnoma gospodarsko zaslužili. — G. urednik, prihodnjič pa še nekaj lepega iz našega kota. — Dobrovski kmet.

d Iz Notranjskega nam piše ugleden duhovnik: Ob tej veliki, nezaslišano ostudni gonji proti dr. Iv. Šusteršiču, ki je slov. narodu toliko dobrega storil, ki je toliko velikih bojev izvojeval in posvetil vse svoje mlade moči le v njegov dobrobit, sem se spomnil brošurice, ki nosi napis „Veliki moment“, ki jo je izdal I. K. (menda Janez Kalan) l. 1909. Na strani 14. in 15. je v tej brošurici zapisano: „Spomina vreden dan v naši politiki je 21. junij l. 1902. Ta dan je dr. Šusteršič v deželnem zboru — bilo je na začetku zasedanja pri volitvi v odseke — udaril v zbornici s knjigo ob mizo in zaropotal, da je zašklepetalo po vsej hiši. S tem je bilo dano znamenje za obstrukcijo, katera se je — po šestih letih — končala s tem, da so se liberalci — vdali. Nekaterim obstrukcija ni bila po godu. A konec je pokazal, da je bilo to edino sredstvo. Brez nje bi

bili danes tam, kjer smo bili. Ni čudno, da je bilo težko priti do ugodnega rezultata; bilo je treba, da s tisti, za katere življenje se je šlo, v to privolili sami, treba, da so si sami svojo — sicer pravično — obsodbo podpisali. Zato pa je bilo treba tudi veliko diplomacije ter velikanske žilavosti in vztrajnosti, da se je železni obroč prignal tako daleč, da je počil sam. **Mož, ki je to izpeljal, se imenuje dr. Šusteršič.** (Podčrtano v brošurici.) Kakor so bili nasprotniki veliki v razdiranju, v herostratstvu, in se jih bo naša bodočnost vedno kot takih spominjala, tako je dr. Šusteršič velik v pozitivnem delu. Mnogo je storil, mnogo je preстал. Vse težave ga pa niso oplašile in od njegovega cilja odvrnile. Mahal je in nahal — pravo kladivo liberalcev — toliko časa, da je liberalno prenoč razbil. Najboljša leta svojega življenja je posvetil temu delu. Njegovo ime bo narod vedno hranil v častnem in hvaležnem spominu... Nič velikega se ne zgodi brez velikih žrtev.“ Tako l. 1909. in kako no 10. letih? In kako danes 1923! Vse pozabljeno! Šusteršič je moral pasti! A Bog je pravičen: kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade!

GOSPODARSTVO.

g Trg tega tedna. Produktna borza v Novem Sadu je notirala v ponedeljek: Pšenica bačka 450—455 Din; ječmen 312.50 Din; kuruza 235 Din; oves 290 Din; moka „0“ bačka 662.50 Din; „2“ 637.50 Din; „6“ 525 Din; „8“ 275 Din. — V Trstu je veljalo ta teden: kava „Rio“ od 6.10—6.60; sladkor v kockah 2.92; kristal 2.74; riž 2.20, zdrobljen 1.58; „Soja“ olje 4.95; ameriška mast 7.18 lir ital. za 1 kg. — V Zagrebu pa je veljalo v prostem prometu: kava „Rio“ od 42 do 46.50; sladkor v kockah 24, kristal 22.50; riž 13.75, zdrobljen 10.75; „Soja“ olje 31.25; mast 38 Din za 1 kg (oz. liter pri olju).

g Naš denarni tečaj. V ponedeljek je veljalo 100 francoskih frankov 627.50—630 Din, 1 funt šterlingov 491—498 Din, 100 švicarskih frankov 1950—1960 Din, 1 dolar 103 do 104 Din, 100 lir 498—500 Din, 100 češko-slovaških kron 309 Din, 100 nemških mark 0.46—0.475 Din, 100 avstrijskih kron 0.147 Din., 100 ogrskih kron 3.45—3.50 Din.

g Zatiranje bramorja. Kdo ne pozna bramorja! To je ostudna, kakih 6 cm dolga, rujava, kratkokrila žuželka, ki s svojimi, za kopanje vstvarjenimi močnimi nožicami koplje dolge rove v zemlji. Posebno raje rad bramor v gnojni zemlji in sicer mu taka zemlja ugaja, ki je navadno rahla in po zimi gorka. Zato ga največ najdemo na krompirišču in v vrtilih. Tu se hrani z mladimi koreninkami in s tem dela veliko škodo. Seveda se tudi krompirja ne brani. Zato mo-

ramo bramorja zatirati, kjer le moremo. Zatirati ga je najlažje s tem, da v jeseni, ali najkasneje v zgodnji zimi skopljemó na zemljišču, kjer smo opazili bramorje kake pol metra globoke jamice, v katere zasujemo toplega konjskega gnoja. V ta gnoj se bo zaradi njegove gorkote zbralo veliko števílo bramorjev. Tu napravijo tudi svoja gnezda. Spomladi, in sicer pred obdelovanjem dotičnega zemljišča, odkopamo jamice in uničimo bramorje z zalego vred.

g Smrad vina po žveplu. Temu smradu so podvržena rada taka vina, ki smo jih napravili iz grozdja, ki je imelo vsled kasnega žvepljanja še žveplo na sebi. Časih dobi vino ta smrad tudi na ta način, da polnimo sode, ki smo jih proti plesnobi redno žveplali, ne da bi jih prej sprali in vnovič zažveplali. Da vino ne zadobi smradu po žveplu, zaprečimo s tem, da taka vina, ki smo jih napravili iz močno žveplanega grozdja, nekoliko prej pretočimo, kakor po navadi, ker vino se navzame tega smradu iz drozja. Če vino že smrdi, tedaj ga pretočimo v žveplan sod in vino bo smrad kmalu izgubilo.

Naša škrinjica v mestu Ljubljana je peta — 5.

Nikolaj Kopernik.

1473—1543.

K 450 letnici njegovega rojstva.

Prošli teden je minulo 450 let kar se je rodil Nikolaj Kopernik. In letos je minulo tudi 380 let, kar je bilo natismeno njegovo nesmrtno delo, ki pomenja v zgodovini vede ravno tako važen mešnik, kot odkritje Amerike med srednjim in novim vekom. Kopernik ni postavil samo nov nauk o ustroju vsega vesolja, on je postavil tudi nov svetovni nazor, ki je pomenjal v tedanji dobi pravo miselno revolucijo. Same uživimo se nekoliko v miselni svet takratnih ljudi.

Stari Grki so mislili, da je zemlja ravna ploskev, počivajoča na dvannajstih mramornatih stebrih, katero obliva reka okeanos. Solnce, bog Helios, se pripelje vsak dan zjutraj na ognjenem vozu na obzorje, zvečer ngasne svojo svetilko, drugo jutro pa, ko se okoplje, jo zopet prižge.

Claudius Ptolomeus, učenjak v 2. stoletju po Kristusu uči, da stoji zemlja nepremično sredi sveta, vse ostalo pa se giblje in kroži okoli nje. Tako so ljudje že od nekdaj videli tudi na lastne oči. Zanje so solnce, mesec in zvezde vsak dan „vzhajale“ na vzhodni strani in „zapadale“ na zapadni strani obzorja, da se drugi dan zopet prikažejo na vzhodu. Nič ni torej čudno, če so vsi mislili, da se v resnici vse vrtili okoli naše zemlje. Po Kolumbovem odkritju Amerike je hotel znani raziskovatelj tujih krajev Magellan obpluti zemljo in je plul s svo-

jimi ladjami vedno proti zapadu. Nekega dne pa so se mu njegovi mornarji uprli in niso hoteli dalje iz strahu, da bodo pripadli na konec zemeljske ploskve in padli z ladjami vred naravnost v peklo. Vera, da je zemlja ravna ploskev, se je vzdržala do poznega srednjega veka, kdo bi naj potemu verjel, da se zemlja vrtili in da kroži okoli solnca? In vendar je prišel v 16. stoletju „bedak“, ki je trdil ravno nasprotno, kakor so do tedaj verovali in videli.

Ta „bedak“ je bil veliki revolucionar vede, zmagovalec nad človeškim mišljenjem, matematik in astronom, frauenberški kanonik Nikolaj Kopernik, rojen 19. februarja 1473 v Tornu na Poljskem.

Nikolaj Kopernik se je hotel prvotno posvetiti filozofiji in medicini, pozneje pa se je odločil za astronomijo in matematiko, kateri znanosti je žrtvoval ves svoj čas posebno potem, ko je po protekciji nekega sorodnika postal kanonik frauenberški. Dalje časa je v študijske svrhe prebil v Italiji, potem pa je 36 let pisal svoje slavno delo „De revolutionibus orbium coelestium“ (O gibanju nebeških teles), ki je izšlo v šestih obsežnih knjigah, prvič l. 1543. v Norimbergu. Isto leto je izdihnil tudi Kopernik svojo dušo, ko je še preje na smrtni postelji videl svoje delo dokončano in izdano.

To delo tvori osnovo moderne astronomije, ki postavlja proti staremu „geocentričnemu“ nazoru Ptolomeja, ki vidi zemljo v središču sveta, nov „heliocentrični“ nazor, ki vidi v tem središču solnce, okoli katerega kroži zemlja. Zemlja zgubi svoje osrednje stališče, katerega je imela do takrat in postane navaden planet v solnčnem sistemu.

Še za časa svojega življenja je moral Kopernik spoznati, kaj pomenja človeška neumnost in zloba. Najeti potujoči igralci so ga zasmehovali po mestih in vaseh kot norca in kljub temu, da je posvetil svoje delo takratnemu papežu Pavlu III. v dokaz neustrašljivosti in prepričanja svojih trditelj, ga je le zgodnja smrt rešila pred obtožno klopjo inkvizicijskega sodišča.

Poljaki, ki so po pravici ponosni na svojega velikega rojaka, so Koperniku postavili dva spomenika, enega v Varšavi, enega v Tornu. Zadnji nosi napis:

Nicolaus Copernicus
Thoronensis
Terrae motor
Solis caelique stator.

kar bi se dejalo po naše:

Zemljo si zagibal
Solnce nebeško ustavil.

Kopernikovo nesmrtno delo „De revolutionibus“ se nahaja sedaj v Nosticovskij knjižnici v Pragi in je last Českoslovaške republike.

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

RAZNE.

r Kaj je to? Dva Šebreljca sta pod češpljo sedela in si uganjke zastavljala. Pa pravi prvi: „Kaj je to? Začne se z a, je črno in ima dve luknji.“ Drugi: „Ne vem.“ Prvi: „To je an par škornjev.“ Drugi: — — Prvi: „Kaj je pa to? Začne se z d, je črno in ima štiri luknje.“ Drugi: „Ne vem.“ Prvi: „To sta dva para škornjev.“ Drugi: „Aha.“ Prvi: „Kaj je pa to? Je višnjevo pa ima čepljevo koščico v sredi.“ Drugi: „Preteta duša, zdaj me pa ne boš več! To so trije pari škornjev.“

r Pred sodnijo je prišel kmet, ki ga je popadel pes, pa ga je kmet prebodel z vilami. Sodnik: „Zakaj ste pa psa prebodli? Ali ga niste mogli dregniti z drugim koncem?“ — Kmet: „Saj tudi pes ni mene z drugim koncem...“

r Prerokovanje za leto 1923. Dr. Maks Kemmerich iz Münchena je izdal leta 1913 knjigo, v kateri je napovedal dogodke, ki so se za pretekla leta vsi izpolnili. Za letošnje leto je prerokoval: V Nemčiji bo izbruhnila krvava meščanska vojna med pristaši dosedanjega družabnega reda in pripadniki radikalnega socialističnega nauka. V južni Nemčiji bodo zmagali desničarji, a v severni levičarji. Nemčija bo razpadla tedaj v dve državi. V Rusiji se bo zrušila boljševiška vlada, toda ni gotovo, da se vzpostavi carstvo že to leto, dasi je gotovo, da bo zopet car zasedel prestol. Ruski begunci se bodo vrnili vsi v domovino. Za nadaljno dobo je napovedal, da bo trajala druga svetovna vojna 10 let, ki bo povlekla v bojno viro ves svet. Vojna bo silno krvava. Uprli se bodo narodi po vseh kolonijah, Anglija bo trpela največ. Turčija bo dosegla svojo silo in moč. Japonska bo zavladala na Vzhodu. Končni boj se bo vršil med žolto in belo raso. Podlegla bo bela rasa.

r Koncert preko oceana. Zanimiv poskus brezžičnega telefoniranja se je izvršil 25. februarja. Na telefonski postaji v Pampergerju pri New Yorku so priredili koncert, ki so ga prav dobro slišali poslušalci v — Parizu.

r Strupeni plini. V vojni so uporabljali strupene pline. Toda sedaj je iznašel ameriški profesor Lewis plin, ki prekaša po svoji jedkosti vse doselej znane. Poizkusi na kuncih so dognali, da ta plin izje pljuča. Obrambnega sredstva ni nobenega. Napoveduje se docela nov način v bodočih vojnah.

r Goljuf brez primere. Draždanski kriminalni policiji se je posrečilo prijati goljufa, ki je kot ljudski komisar za Ukrajino izvršil velikanske goljufije pri raznih nemških veletrdkah. Pretkani ponarejevalec in goljuf je gdanski knjigarnar. Skupna škoda, ki jo je napravil, se cení menda na cele štiri milijarde mark.

LISTEK.

Duše iz vic.

Spisal Prosper Merimée. — Priredil F. Š.
(Dalje.)

„Zdaj je napočil trenutek,“ je rekel don Garcia, „trenutek, ko mesto popolnoma pripada dijaštvu. Stražniki se nas ne bodo upali motiti v naših nedolžnih zabavah. Ako bi pa slučajno le pišili ž njimi navzkriž, vam menda ni treba praviti, da so to lopovi, ki jim ne smemo prizanašati. Če bi pa bilo te zalege preveč in bi se morala poslužiti nog, ne vznemirjajte se: poznam vse izhode in skrbite le, da boste vedno za menoj, pa se bo vse dobro izteklo.“

Po teh besedah je vrgel plašč čez levo ramo, da se je vsega pokrtil, le desnico ohranil prosto. Ravno tako se je ogrnil don Juan in oba sta krenila v ulico, kjer je prebivala dona Fausta. Ko sta šla čez dvorišče neke cerkve, je don Garcia zažvižgal. Prikazal se je deček s kitaro, ki jo je don Garcia vzel in dečka od-slovil.

„Vidim,“ je dejal don Juan, „da bi me radi za pomočnika pri svoji podoknici. Zagotavljam vam, da bom s svojim obnašanjem zaslužil vašo pohvalo. Ne bil bi pravi Seviljčan, ako bi ne znal varovati ulice pred nadležneži.“

„Nikakor! Ne želim vas za stražnika,“ ga je zavrnil don Garcia. „Imam svojo ljubico tukaj, pa tudi vi imate svojo. Vsakemu svojo divjačino. Pst! pri hiši sva. Vi pod to polkno, jaz pod to. Pa začniva!“

Uglasil je kitaro in pričel nato s prav prijetnim glasom peti ljubavno popevko o solzah, o vzdihljajih in o vsem, česar je polno zaljubljeno srce. Ne vem, če je ni zložil sam.

Pri tretji ali četrti kitici sta se nalahno dvignila zastora dveh oken in začulo se je rahlo pokašljevanje. To naj bi pomenilo, da se je poslušalstvo že zbralo. Godci pa bojda ne igrajo nikoli, kadar jih kdo prosi ali posluša. Don Garcia je torej nalslonil kitaro na ograjo in napletel tih pogovor z eno izmed poslušajočih deklic.

Tudi don Juan je dvignil oči in zagledal na oknu nad seboj žensko, ki ga je živo opazovala. Ni dvomil, da je to sestra done Fauste in kraljica njegovih sanj. Pa bil je še boječ, brez izkušnje in ni vedel, kako bi pričel. V tem hipu je padel robec z okna in droben, sladek glas je vzkliknil:

„Ah, Jezus! Robec mi je padel!“

Don Juan ga je brž pobral, nataknil na konico meča in prinesel do višine okna. To pa je bilo sredstvo za uvod. Glasek z okna se je pričel zahvaljevati in vprašal nato, ali ni bil tako uljudni gospod vitez davi v cerkvi sv. Petra. Don Juan je odgovoril, da je bil tam, da pa je izgubil svoj mir.

„Zakaj neki?“

„Ker sem zagledal vas!“

Led je bil prebit. Don Juan je bil iz Sevilje in je znal na pamet vse mauriške zgodbe, tako bogate na ljubavnih izrazih. Ni si torej mogel kaj, da bi ne bil zgovoren. Skoro uro dolgo je trajal pogovor. Naposled je Tereza vzkliknila, da sliši očetove korake in se mora umakniti. Vendar ljubimca nista zapustila ulice prej, dokler se nista pokazala iz za zastora mali beli ročici in vrgli vsakemu šopek jasmína. Don Juan je šel leč z glavo polno opojnih slik. Don Garcia pa je vstopil v neko zabavišče, kjer je nrebil večino noči.

Drugi večer so se vzdihli in podoknice ponovili. In tako naslednje noči. Ko sta se deklici že primerno dolgo upirali, sta tudi privolili, da bosta dali in sprejeli kodrčke las, — opravek, izvršen s pomočjo nitke, ki je izmenjala zastavnino. Z malenkostmi nezadovoljni don Garcia je govoril celo o lestvi ali ponarejenih ključih; pa spoznan je bil za predrzneža in njegov predlog, ako že ne zavrnen, pa vsaj na nedogledno od-goden.

Skoraj cel mesec sta koprnela don Juan in don Garcia pod okni svojih ljubic prav brezkoristno. Neko zelo temno noč pa so se zopet razgovarjali v splošno zadovoljnost kakor navadno, ko se je pojavilo na vogalu ulice sedem ali osem mož v

plaščih. Polovica od njih je nosila godalne instrumente.

„Sveta nebesa!“ se je prestrašila Tereza. „Don Kristoval prihaja k nam na podoknico. Bežita, za božjo voljo, sicer se bo zgodila nesreča.“

„S tako lepega mesta se ne umakneva nikomur,“ je zavrnil don Garcia; in glasno je zaklical prvemu, ki se mu je bližal: „Vitez, mesto je zasedeno in ti gospodični se prav nič ne naslajata nad vašo godbo; poiščite si torej sreče drugod.“

„Ta študentovski capin bi rad, da odrinemo,“ je zakričal don Kristoval. „Naučil ga bom, kaj se pravi mojim ljubicam dvorjaniti.“

Pri teh besedah je zagrabil za meč in v istem hipu sta že tudi zablížčali ostrini dveh tovarišev. Don Garcia je s čudovito naglico ovil plašč okrog rok, potegnil meč iz nožnice in zakričal: „Dijaki za menoj!“ Vendar ni bilo nikogar v bližini. Godci pa so se gotovo zbal, da jim ne razbijejo v metežu godal in so se kričaje spustili v beg, medtem ko sta deklici na oknu klicali vse svetnike iz nebes na pomoč.

Ravno pod oknom, ki je bilo najbližje donu Kristovalu je stal don Juan: moral se je torej takoj postaviti v bran. Njegov nasprotnik je bil uren in je imel razen tega na levici železno tarčo, s katero je prestrezal udarce, medtem ko don Juan ni imel drugega kot svoj meč in plašč. Strastno zajet od dona Kristovala, se je kar naenkrat spomnil na izpad gospoda Ubertija, svojega mojstra v orožju. Spustil se je na levo roko, z mečem v desnici pa je švistnil po tarči dona Kristovala in ga zabodel v rebra s tako silo, da je ostrina prodrla za ped v meso in se zlomila. Donu Kristovalu se je izvil krik in oblit od krvi je padel. Med tem opravkom — hitreje storjenim kakor povedanim — pa se je don Garcia uspešno branil svojih nasprotnikov, ki so se brž spustili urnih nog v beg, ko je njihov vodja izginil s pozorišča.

(Dalje prih.)

Izdaja konzoreij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupim

brzjavne drogeve iz kostanjevega in mehkega lesa, kostanjev les za tanin, bukove prage, vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. Denar takoj. Ponudbe z obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodám« na upravo »Ljudskega tednika«.

Velika izbira otroških vozičkov, dvokoles in šivalnih stroj. po cenl.

F. BATJEL, Ljubljana. Stari trg 28.

Sprejemajo se v polno popravo za emalj ranje z ognjem in poniklanje dvokolesa, otroški vozič l, šivalni stroj l in r zni strojl.

„TRIBUNA“

Tovarna dvoke es in otroških vozičkov.

Ljubljana, Karlovska cesta 4. — Zvonarska ulica 1.

STARE KOVINE

(BAKER, MEDENINO, ALUMINIJ itd.) kupuje po najvišjih cenah v vsaki množini železninska tvrdka

Breznik & Fritsch

LJUBLJANA, Cankarjevo nabrežje 1.

NANANILLO!**NANANILLO!**

P. n.
občinstvu ter
znancem, prijateljem in go-
stom z dežele vljudno naznanjava,
da sva odprla **28. februarja** opoldne
v novi palači Ljubljanske kreditne banke, naspr. glav. pošte
prvovrstno kavarno

EMONA

opremljeno z vsem komfortom.

Sklicujoč se na najino dolgoletno prakso, upava
cenj. goste s solidno in skrbno postrežbo
v vsakem oziru zadovoljiti ter se
priporočava za naklonjenost.

**Jan in Kati
FIJALA.**

RESTAVRACIJA se
pozneje in se bo to sl. občin-

odpre nekaj dni
stvu naznanilo po časopisih.

Volite 18. marca Narodno ljudsko stranko!

Indus d. d.

**preje Karel Pollak
tovarna**

Ljubljana, Kranj, Vrhnika.

**Izdeluje vsakovrstno usnje,
jermena, čevlje in galanterijsko blago.**